

Lausunto
25.5.2026

Asia: VN/17575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Toimitetaan:

kirjaamo.okm(at)gov.fi

Lausunnon antaja:

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Valmistelijat: Tiina Savola, Janne Santala ja Timo Mattila

Diaarinumero / viite:

SAMK/802/00.06.00/2026

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Satakunnan ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, joka koskee SORA-säännösten muutoksia.

Esityksessä ehdotettu rikosrekisteriotteen sekä rikosperusteisen opiskeluoikeuden peruuttamisen laajentaminen koskemaan myös koulutuksia, joissa työskennellään iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa, on turvallisuuden näkökulmasta perusteltu ja kannatettava uudistus.

Positiivisena pidämme myös sitä, että opiskelijan siirtyminen toiseen koulutukseen ei jatkossa tapahdu ilman opiskeluoikeuden peruuttamispäätöstä. Tämä vahvistaa SORA-menettelyn johdonmukaisuutta ja oikeusturvaa. Olisi tärkeää, että SORA-prosessi viedään loppuun myös tilanteissa, joissa opiskelija keskeyttää opintonsa tai eroaa koulutuksesta kesken prosessin. Lainsäädäntö ei nykyisellään riittävän selkeästi ota kantaa tilanteisiin, joissa opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva SORA-prosessi on vireillä ja opiskelija keskeyttää opintonsa ennen hallintopäätöksen tekemistä. Tämä on johtanut käytäntöjen vaihtelevuuteen eri korkeakoulujen välillä. Tämä vahvistaisi sekä järjestelmän toimivuutta että opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien oikeusturvaa.

On myös selkiytettävä, mikä on vireilläolotiedonsaantioikeuden todellinen este, kun opiskelija on epäilty ja hakee siirtoa toiseen korkeakouluun.

Kannatettavana uudistuksena pidämme opiskelijan oikeutta jälkiohjaukseen opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen. Tämä tukee opiskelijan mahdollisuuksia löytää vaihtoehtoisia koulutus- ja urapolkuja sekä edistää hänen sijoittumistaan yhteiskuntaan taroituksenmukaisella tavalla. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeinen ohjaus edellyttää tarkempaa sääntelyä. On tarpeen selvittää, millä tavalla ammattikorkeakoulu voi ohjata opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen, ja mitkä ovat koulutuksen järjestäjän velvoitteet tässä tilanteessa. Selkeä ohjeistus tukisi yhdenmukaisia käytäntöjä sekä varmistaisi opiskelijan oikeusturvan toteutumisen.

Myönteistä on myös se, että lakiuudistus mahdollistaa opiskelijan osallistumisen epäamisen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, kuitenkin määrääjäksi. Tämä tarjoaa koulutuksen järjestäjälle joustavan keinon reagoida tilanteisiin, joissa opiskelijan toiminta edellyttää välitöntä puuttumista, mutta opiskeluoikeuden peruuttaminen ei ole vielä ajankohtaista.

On kannatettavaa, että opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätösvalta siirrettäisiin ammattikorkeakoulun hallitukselta rehtorille.

2. Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Esityksellä on vaikutuksia ammattikorkeakoulujen toimintaan erityisesti hallinnollisen työn ja resurssitarpeiden näkökulmasta. SORA-säännösten laajentaminen lisää koulutuksen järjestäjien velvoitteita muun muassa rikosrekisteriotteiden tarkistamisen, ohjeistusten päivittämisen sekä opiskelijoiden jälkiohjauksen osalta. Tämä kasvattaa hallinnollista työmäärää ja edellyttää lisäresursointia sekä prosessien kehittämistä.

Samanaikaisesti uudistus kuitenkin selkeyttää toimintatapoja ja vahvistaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia puuttua tilanteisiin aikaisempaa varhaisemmassa vaiheessa. Ehdotukset tukevat yhtenäisempien ja läpinäkyvämpien SORA-prosessien muodostumista, mikä parantaa sekä opiskelijoiden oikeusturvaa että koulutusorganisaatioiden toiminnan ennakoitavuutta.

3. Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Yhteinen SORA-opas ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen käyttöön on kannattava ja tarpeellinen. Yhtenäinen ohjeistus vähentää tulkinnanvaraisuutta ja tukee koulutuksen järjestäjiä toimimaan yhdenmukaisesti eri tilanteissa. Tämä edistää myös opiskelijoiden oikeusturvan toteutumista.

Opas voisi parhaimmillaan selkeyttää SORA-prosesseja ja toimintatapoja merkittävästi. E erityisen tärkeää on, että opas sisältää konkreettisia esimerkkejä eri koulutusaloilta, jotta ohjeistus on sovellettavissa käytännön tilanteisiin monialaisessa koulutuskentässä.

Esim. Esityksessä todetaan, että hakijan oma ilmoitus ei ole aina luotettava ja tietojen tarkistaminen on vaikeaa. Esityksessä ei kuitenkaan tarjota tähän lähtökohtaiseen ongelmaan mitään ratkaisua.

Oppaassa tulisi olla selkeä ohjeistus ammattikorkeakouluille:

1. Valintapäätös ennen opiskelijaksi ottamista ammattikorkeakouluun. Konkreettiset ratkaisut.
2. SORA prosessin aloittaminen opiskelun aikana. Konkreettiset ratkaisut.

Nykyisessä ohjeistuksessa haasteena on sen yleisluonteisuus. Pelkkä yleiskuvaus ei riitä tukemaan käytännön päätöksentekoa. Jatkossa tarvitaan selkeä ja rakenteellinen prosessiohjeistus, joka ohjaa toimijoita vaihe vaiheelta SORA-menettelyn eri tilanteissa.

4. Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksessa on kyse sekä ammattikorkeakoulujen että opiskelijoiden oikeusturvan vahvistamisesta. Lain uudistamisen lähtökohdat selkeyttävät toimintamalleja ja tukevat yhdenmukaisen käytännön muodostumista.

Samanaikaisesti on kuitenkin huomioitava, että uudistus lisää ammattikorkeakoulujen vastuuta ja tehtäviä. Tämä korostaa tarvetta riittäville resursseille sekä selkeille ohjeistuksille, jotta uudistuksen tavoitteet voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti ja oikeusturvaa tukevalla tavalla.

Hallituksen esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa tulee huomioida sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja sosiaalihuollon opiskelijat yhdenvertaisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja opiskelijoiden kanssa.